

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

๑. ภิกษุจำนวน ๓๐ รูปเหล่านั้น เมื่ออยู่ในที่นั้น วันหนึ่งได้ประชุมกันกล่าว ตักเตือนกันและกันว่า ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย พวกเราไม่ควรประพฤติประมาท เพราะว่ นรกลใหญ่ ๘ ขุมมีประตูเปิดคอยท่าพวกเราเหมือนเรือของตน ฉะนั้น ก็ พวกเรา ได้ เรียนพระกัมมัฏฐาน ในสำนักพระพุทธเจ้า ผู้ยังทรงพระชนม์อยู่แล พากันมาแล้ว ก็กรรมดาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย อันบุคคลผู้เฝ้าอดถึงจะเที่ยวไปตามรอยพระบาทอยู่ ก็ไม่สามารถให้ทรงโปรดปรานได้ บุคคลผู้มี อหยาศัยตามปรกติเท่านั้นจึงสามารถให้ ทรงโปรดปรานได้ ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด พวกเราพวกเราไม่ควรยืน ไม่ควรนั่งในที่แห กตีกากันอยู่อย่างนี้ วันหนึ่งอุบาสิกาคนนั้นให้บุคคลถือเภสัชมีเนยใส และน้ำอ้อยเป็นต้น ผู้อันบุคคลทั้งหลายมีทาสและกรรมกรเป็นต้นแวดล้อมเดินไปวิหาร นั้นในเวลาเย็น ไม่พบเห็นภิกษุทั้งหลายที่ท่ามกลางวิหาร จึงถามพวกบุรุษว่า พระผู้เป็นเจ้า ทั้งหลาย ไปที่ไหนหนอแล เมื่อพวกเขาบอกว่า แม่คุณ พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จัก เป็นผู้หนึ่งอยู่ในที่พักกลางคืนและที่พักกลางวันของตน จึงกล่าวว่า ฉันจักทำอะไรหนอ แล จึงสามารถจะพบ ได้ ๑ ลำดับนั้น พวกมนุษย์ผู้รู้จักติกาวัตรของภิกษุสงฆ์ ได้บอกกะ อุบาสิกาคนนั้นว่า แม่คุณ เมื่อคนเคาะระฆังแล้ว พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ก็จักประชุมกัน ๑ อุบาสิกาคนนั้นจึงให้คนเคาะระฆัง ๑ ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินเสียงระฆังแล้วออกจากที่ ของตน ๑ ด้วยสำคัญว่า ความไม่ผาสุกจักมีแก่ภิกษุบางรูป จึงประชุมกันที่ท่ามกลาง วิหาร ๑ ธรรมดาภิกษุทั้งหลาย เดินมาทางเดียวกันแม้ ๒ คน ย่อมไม่มี ๑

๒. พระเถระนั้นไปถวายบังคมพระบรมศาสดา ทำความบันเทิงกับพระบรมศาสดาแล้ว ผู้อันพระบรมศาสดาตรัสถามว่า เธอยังพอดพอนไหนหรือภิกษุ ความไม่ผาสุกอย่างยิงอะไร ๆ ไม่มีหรือ จึงกราบทูลว่า พอดพอนไหน พระเจ้าข้า ความไม่ผาสุกอย่างยิงอะไร ๆ ไม่มีแก่ข้าพระองค์ ก็อีกอย่างหนึ่งแล บุคคลอื่น ผู้มีคุณอย่างยิงเหมือนอย่างสามเณรหนุ่มรูปนี้ ข้าพระองค์ยังไม่เคยเห็น ฯ พระบรมศาสดาตรัสถามว่า ก็สามเณรรูปนี้ทำอะไรไว้เล่าภิกษุ ฯ พระเถระนั้นกราบทูลความเป็นไปทั้งหมดตั้งแต่ต้นแต่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว กราบทูลว่า พระเจ้าข้า สามเณรรูปนี้อันข้าพระองค์ให้หัดโทษอยู่อย่างนี้ ก็พูดกะข้าพระองค์ว่า ในเรื่องนี้ โทษ ของพระคุณท่านไม่มีเลย โทษของกระผมก็ไม่มี นั่นเป็นโทษของวิภูฏะเท่านั้น พระคุณท่านอย่าคิด (มาก) เลย สามเณรยังข้าพระองค์ให้เบาใจเสร็จแล้วด้วยประการฉะนี้ ไม่ทำความโกรธ ไม่ทำความประทุษร้าย ในข้าพระองค์เลย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยคุณแบบนี้ ข้าพระองค์ยังไม่เคยพบเห็น ฯ ลำดับนั้น สมเด็จพระบรมศาสดา ตรัสกะพระเถระนั้นว่า ดูกรภิกษุ ธรรมดาพระชินาสพทั้งหลาย ไม่โกรธ ไม่ประทุษร้ายต่อใคร ๆ เป็นผู้มีอินทรีย์สงบแล้ว เป็นผู้มีใจสงบแล้วทีเดียว ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

ใจของสมณะผู้สิ้นอาสวะแล้วนั้น ผู้หลุดพ้นแล้วเพราะรู้ชอบ
ผู้สงบระงับแล้ว ผู้คงที่ เป็นธรรมชาติสงบแล้ว วาจาก็สงบแล้ว
การงานก็สงบแล้ว ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. เต ตตถ วสนตา เอกทิวส์ สนนิปติตวา อญญมณณัง โอวทิสฺสู อาวุโส
อมฺเหติ ปมาทจารํ จริตุํ น วญฺญติ อมฺหากํ ทิ สกเคหํ วยิ อญฺจ มหานิรยา วิวญฺหฺวา-
ราเยว ธรรมานกฺพฺพุตฺตสฺส โข ปน สนนฺติเก กมฺมญฺจานํ คเหตุวา มยํ อาคตา พุทฺธา จ
นาม ปทานุปทิกํ วิจฺรณฺเตนปี สเจน อาราเชตุํ น สกฺกา ยถาชฺฌาสเยเนว อาราเชตุํ
สกฺกา อปฺปมตฺตา โทถ ทฺวีหิ เอกญฺจานเณ น จาตพฺพํ น นิสฺสีทิตพฺพํ สายํ โข ปน
เถรฺพฺพญานกาลเ ปาโตว ภิกฺขวาจรกาลเ เอกโต ภวิสฺสาม เสสกาลเ เทว เอกโต น
ภวิสฺสาม อปีจ โข ปน อผาสฺสเกน ภิกฺขุณา อาคฺนตฺวา วิหารมชฺฌเณ คณฺฑิยา
ปฺहतาย คณฺฑิสฺสญฺญาย อาคฺนตฺวา ตสฺส เภสชฺชํ กริสฺสามาติ ฯ

เตสุ เอวํ กตฺतिकํ กตฺวา วิหรนฺเตสุ เอกทิวส์ สา อฺปาสิกา สปริพาณิตาทีนึ
คาหาเปตฺวา ทาสกมฺมกราทึหิ ปริวฺรุตฺตา สายณฺหสมเย ตํ วิหารํ คนฺตฺวา วิหารมชฺฌเณ
ภิกฺขุ อทิสฺวา กหํ นุ โข อยฺยา คตาติ ปุริเส ปุจฺฉิตฺวา อตฺตโน รตฺติญฺจาน-
ทิวาญฺจานเณสุ นิสินฺนา ภวิสฺสฺนฺติ อยฺเยติ วุตฺเต กิ นุ โข กตฺวา ทญฺจํ สกฺขิสฺสามีติ
อาห ฯ อถ นํ ภิกฺขุสงฺฆสฺส กตฺติกวตฺตชานนมนุสฺสา อาหํสุ คณฺฑิยา ปฺहतาย
สนนฺิปติสฺสฺนฺติ อยฺเยติ ฯ สา คณฺฑี ปฺหฺราเปสิ ฯ ภิกฺขุ คณฺฑิสฺสทฺทํ สุตฺวา กสฺสจึ
อผาสฺสํ ภวิสฺสฺตีติ สกฺสกญฺจานเณหิ นิกฺขมิตฺวา วิหารมชฺฌเณ สนนฺิปตีสฺสู ฯ เทวปี ชนา
เอกมคฺเคนาคตา นาม นตฺถิ ฯ (ธมฺมปทญฺจกถาย พุติโย ภาโค/หน้า ๑๑๙ - ๑๒๐)

๒. โส คนฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทิตฺวา สตฺถารา สทฺธี ปฏิสฺสมโฆหนํ กตฺวา
ขมฺนียํ เต ภิกฺขุ น กิณฺจึ อติเรกํ อผาสฺสํ อตฺถีติ ปุจฺฉิโต อาห ขมฺนียํ ฆนฺเต นตฺถิ
เม กิณฺจึ อติเรกํ อผาสฺสํ อปีจ โข ปน เม อยํ ทฺหฺรสามเณโร วยิ อญฺโฆ อติเรก-
คฺโณ น ทิณฺจปฺพุโพติ ฯ กิ ปน อิมินา กตํ ภิกฺขุติ ฯ โส อาทิตฺโต ปญฺจาย

สพพนตํ ปวตตํ ภาควโต อโรเจตวา อาห เอวํ ภาหเต มยา ชมาปิยมาโน มํ เอวํ
 วเทสิ เนเวตถ ตุมหากํ โทโส อตถิ น มยหํ ภูฏสเสเวโส โทโส ตุมहे มา
 จินตยิตถาติ อิติ มํ อสสาเสสิเยว มยि เนว โภโป น โทสมกาสิ น เม ภาหเต
 เอวรูปุ คณสมปนโน ทิฏฐปุพโพติ ฯ อถ นํ สตถา ภิกขุ ชีณาสวา นาม น กสฺสจิ
 กุปฺปนฺติ น ทุสฺสนฺติ สนฺตินฺทริยา สนฺตมานสาว โหนฺตีติ วตฺวา อนฺุสนฺธี สมฺเฏตฺวา
 ธมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

สนฺตฺนตฺสฺส มนํ โหติ

สนฺตา วาจา จ กมฺม จ

สมฺมทญฺญา วิมฺุตตฺสฺส

อุปสนฺตฺสฺส ตาทิโนติ ฯ

(ธมฺมปทญฺจกถาย จตฺตฺโต ภาโค/หน้า ๗๑ - ๗๒)